

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(Энг кадимги замонлардан хозиргача)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАРИХ ВА МАДАНИЙ МЕРОС ФАКУЛЬТЕТИ

БУХОРО ТАРИХИ КАФЕДРАСИ

БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИ

(энг қадимги замонлардан ҳозиргача)

мавзусидаги Республика илмий-амалий (онлайн) конференция

МАТЕРИАЛАРИ

Бухоро – 2021

муносабатлар тарихи Пўлат Солиев томонидан яхши ўзлаштирилганлигини муаллифнинг масалани батафсил баён қилганидан билиш мумкин. 1832 йил Бухорога келган ярим расмий инглиз вакилининг рус истилосига қарши Ўрта Осиё хонликлари ва Афғонистоннинг уюшиши лозимлиги тўғрисидаги таклифи Амир Насрулло томонидан қабул қилинмаганлигини муаллиф алоҳида қайд этади. 1840 йилда Бухорога юборилган рус элчиларининг олти банддан иборат талаблари муаллиф томонидан санаб ўтилади. Саккиз ой давомида Бухорода турган рус элчилари қўйилган талабларга жавоб ололмадилар. Амир Насрулло қўйилган талабларни кўриб чиқишни дастурхончига топшириб, ўзи Қўқонга юриш бошлагани, инглиз элчиси Стюдортни зиндонга ташлаб, исломни қабул қилишга мажбурлагани муаллифнинг эътирозли баёнида ўз аксини топган.

Пўлат Солиевнинг - Манғитлар салтанати даврида Бухоро ўлкаси номли рисоласини тадқиқ этиш натижасида қуйидаги хулосаларни илгари суриш мумкин:

- рисола мураккаб тарихий даврда ёзилгани боис, унда давр илмий тафаккури акс этиши муқаррар эди;

- муаллиф масалани ҳукмрон мафкура талаблари доирасида баён этиш учун ўзини масъул деб ҳисоблаган;

- муаллиф Бухоро амирлигининг Россиянинг ярим мустамлакасига айланишини Бухоронинг ўз мустақиллигидан тўла маҳрум бўлиши деб ҳисоблаб, сўнгги Бухоро амирлари – Амир Абдулаҳад ва Амир Олимхон сиёсий фаолиятини изоҳлашни лозим топмаган;

- асар олдиндан режалаштирилган мақсад ва вазифалар доирасида ёзилганлиги учун, унда бир томонламаликка йўл қўйилган;

Пўлат Солиев тарихий жараёнларни ҳукмрон мафкура талаблари доирасида баён этсада унинг тарихга ёндошувида ўзига хос усул ва услуб кўзга ташланади. Кўпгина тарихий воқеликларга олим шахсий фикр – мулоҳазаларини билдириш йўлидан боради.

САДРИДДИН АЙНИЙ ВА УНИНГ “ТАҲСИБ УС – СИБЁН” АСАРИ ҲАҚИДА

Фаррух Темиров - БухДУ, т.ф.ф.д (PhD)

Маърифатпарвар адиб, йирик сўз санъаткори, шоир ва ёзувчи, Бухоро тарихининг моҳир билимдони Садриддин Айний (1878-1954) қарийб олтмиш йиллик илмий-ижодий фаолияти давомида ўзидан бой адабий ва илмий мерос қолдирди. Унинг ўлмас асарлари маънавиятимиз хазинасидан муносиб жой олган. Айниқса, улуғ ёзувчининг Бухоро тарихига оид бўлган илмий тадқиқотлари, бир қатор адабий, тарихий ва

Бабаджанов Б.М. Кокандское ханство: власть, политика, религия. – Токио – Ташкент, 2010; Қахрамон Ражабов. Насруллохон. –Т.: - ABU MATBUOT KONSALT, 2011.

публицистик мақолалари Бухоро тарихининг XVI - XX аср бошларигача бўлган тарихий даврнинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳаётидан муҳим маълумотларни бера олади.

Садриддин Айнийнинг “Таърихи амирони манғитийаи Бухоро”¹, (“Бухоро манғит амирлари тарихи”), “Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар”², “Намунаи адабиёти тожик”³, (“Тожик адабиёти намуналари”), “Муқанна исёни”⁴, “Эсдаликлар”⁵ каби адабий, тарихий ва илмий асарлари муҳим аҳамиятга эгадир. Олимнинг ушбу асарлари бир қатор мақолаларга ва илмий ишларга асос бўлган.

Шунингдек, Айний илмий-ижодий фаолияти давомида бир қанча катта-кичик асарлар, янги миллий мактаблар учун ўқув қўлланмалар, дарсликлар ҳам ёзганки, уларнинг аксарияти ҳозиргача илмий жамоатчиликка яхши маълум эмас. Айнийнинг илмий жамоатчиликка маълум бўлмаган асарларидан бири, усули жаҳид мактаблари учун мўлжаллаб ёзган “Таҳсиб ус-сибён”⁶ (“Болалар тарбияси”) асаридир. Унда келтирилган маълумотлар ва илгари сурилган ғоялар, олимнинг ёш авлоднинг талим-тарбия тўғрисидаги фикр-мулоҳазалари, педагогик қарашлари мужассамлашган.

Маълумки, Айний Бухородаги жаҳидчилик ҳаракатининг кўзга кўринган сиймоларидан, Бухорода жаҳид мактаблари очишнинг биринчи ташаббускорларидан, ёш авлодни илм-маърифатли қилиб тарбиялаш, уни таълим-тарбияси ва келажакда қайғурган маърифатпарвар адиблар бири эди. Янги авлоднинг эртанги кунини, илму-маърифати ва таълим-тарбиясини ўйлаган миллий зиёлиларимиз Туркистонда янги усул мактабларини очдилар. Бу мактаблар учун дастлабки алифболар, аниқ фанлар бўйича дарсликлар, ўқиш китобларини яратдилар.

Айний “Таҳсиб ус-сибён” дарслиги тўғрисидаги маълумотларини, “Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар”⁷, “Намунви адабиёти тожик” (“Иожик адабиётидан намуналар”) ва “Қисқача таржимаи ҳолим”⁸ асарларида тўхталиб ўтган. Айний “Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар” асарида ёзишича, бу дарслик 1326 йил ҳижрийда, шаввал ойининг ўнида (милодий 1908 йил 23 октябрда, янги ҳисоб билан 1908 йил 5 ноябр) Бухоро шаҳрида Дарвозаи Саллоҳхона гузарида, Абдулвоҳид Мунзим уйида биринчи марта бухороликларга Мунзим ва Айний

¹ Айний С. Таърихи амирони манғитийаи Бухоро. – Тошкент, 1923.

² Айний С. Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар. – Москва: СССР халқлари Марказий нашриёти, 1926.

³ Айний С. Намунаи адабиёти тожик. – Москва, 1926.

⁴ Айний С. Исёни Муқанна. – Сталинобод, 1944.

⁵ Айний С. Эсдаликлар. / Асарлар. 8 жилдлик. 5-7-жилдлар. Т., 1965-1966.

⁶ Айний С. Таҳсиб ус – сибён. – Самарқанд, 1917.

⁷ Айний С. Бухоро инқилоби тарихи учун материаллар. - Москва: 1926. – Б. 36-37.

⁸ Айний С. Мухтасар таржимаи ҳоли худам. / Куллийёт. 16 жилд. Жилди-1. – Сталинобод, 1958. – саҳ. 60.

томонидан очилган усули жаид мактаби ўқувчилари учун махсус дарслик сифатида ёзилган.

Бухорода ташкил этилган янги усул мактабларини дарслик ва янги адабиётлар билан таминлаш, ёшларни хорижда таълим олишларига кўмаклашиш мақсадида Ёш бухороликлар ўз ораларида бир ширкат тузадилар. Ушбу ширкат “Ширкати Бухоройи шариф” (“Бухоройи шариф ширкати”) номи билан аталади. “Шунинг учун китоб ҳозирламоқ орзуси билан ўз орамизда бир ширкат туздик. Унинг исми “Ширкати Бухоройи шариф” эди. Ширкатимиз 1327 йил ҳижрийда, рабиул аввал ойининг ўртасида (милодий 1909 йил март – Т.Ф) таъсис қилиниб, биринчи навбатда “Тартил-ул Қуръон” тажвид қоидалари асосидаги қироат мажмуасини нашр қилишга қарор қилинди. Уни татар муаллими Абдурахмон Саъидий воситаси билан Оренбург матбаасига топширдик”¹.

“Бухоройи шариф” ширкатининг таклифи билан Айнийнинг 1909 йилда “Тартил – ул Қуръон” (диний дарслик), “Таҳсиб ус-сибён” (педагогика бўйича) ва “Заруриёти диния” каби янги мактаблар учун мўлжалланган дарсликлари нашр этилади. Айнийнинг “Тартил – ул Қуръон” китобини Оренбургда нашр қилиш учун ширкат аъзоларининг ҳар бири 7 сўмдан, Мунзим ва Айний эса 14 сўмдан; жами 77 сўм пул йиғилади. “Абдурахмон Саъидий бу китобни нашр қилишни ўз зиммасига олди ва таътил вақти (мактабдаги таътил – Т.Ф) Русияга кетиб уни, Оренбургдаги “Вақт” газетасининг матбаасининг нашрига топширди. Бу китоб икки минг нусхада чоп бўлди. Нашр ва йўл кирага 79 сўму 67 тийин сарф бўлди”² - деб, қайд этади. Абдулвоҳид Мунзимнинг ўзи ҳам 1908 йилда “Раҳбари хат” деб номланган дарслигини яратади³.

Садриддин Айнийнинг “Таҳсиб ус – сибён” китоби икки марта нашр этилган. Биринчи нашри 1909 йил Оренбургда, иккинчи марта 1917 йил Самарқандда “Маърифат кутубхонаси”нинг муассислигида нашр этилган. Афсуски, асарнинг 1909 йилги нашри ҳозиргача топилгани маълум эмас ёки давр синовлари орқали бизгача етиб келмаган. “Таҳсиб ус-сибён” асарининг 1917 йилда Самарқандда нашр этилган нусхалари ҳозирда Тошкентда, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасининг нодир қўлёзмалар бўлимида шунингдек, Айнийнинг Самарқанддаги уй музейида ва Бухоро шаҳридаги Кўкалтош мадрасасида, бир вақтлар аллома Айний яшаб ижод қилган хонада – Айний номидаги ҳужра музейида сақланмоқда.

Айнийнинг ушбу дарслиги 88-бет, 7 бўлимдан иборат бўлиб, араб алифбосида, тожик тилида ёзилган. Асар адабий ва диний характерга эга бўлиб, ундаги келтирилган маълумотлар ўқувчиларни бефарқ қолдирмаслиги табиий. Айний “Қисқача таржимаи ҳолим” асарида

¹ Айний С. Бухоро инкилоби тарихи учун материаллар. – Б. 36.

² Айний С. Бухоро инкилоби тарихи учун материаллар. – Б. 37.

³ Табаров С. Мунзим. – Душанбе: Ирфон, 1991. – саҳ. 28-29.

китобнинг ёзилиши хусусида шундай фикрларни келтиради: “Биз Мирзо Абдулвоҳид Мунзим билан татар мактабининг дарсларидан ўрганганларимизни ўз дарсларимиз билан қиёслаб бир алифбо яратган эдик (бу алифбо ҳозиргача топилмаган – Т.Ф). Ўзим ҳам бир қироат китобини яратдим. Бу китоб адабий характерга эга бўлиб, китобни 1909 йилда “Таҳсиб ус-сибён” номида чоп қилдим”¹.

Олим “Таҳсиб ус-сибён” дарслигида тарбия ва илм олишнинг маркази бўлган мактабнинг ролига алоҳида эътибор беради: “Киши мактаб билан одам бўлади”². Адиб ўзининг маорифпарварлик ва тараққийпарварлик қарашларига таяниб, тарбиянинг асосий мақсадини “ватанига, ўз халқига ва миллатига хизмат қилувчи кишилар етиштириш”³ деб ҳисоблайди.

Шунингдек, “Таҳсиб ус - сибён” асари адабий ва диний характерга эга бўлиб, ундаги келтирилган маълумотлар ўқувчиларни бефарқ қолдирмаслиги табиий. Жумладан, боланинг уйдаги ўтириб туриши, овқатланиш, кийиниш ва гапириш одоби, ўзидан катта ёшдагиларни ҳурмат қилиши одоби ҳақида, шунингдек, одоб-ахлоқ, таълим-тарбия, ўқувчининг мактабдаги юриш-туриши, ўзини қандай тутиш кераклиги ва мактабда доим аъло баҳоларда ўқиб, ҳар бир дарсни ўз вақтида бажарилиши шарт эканлиги тўғрисидаги фикр-мулоҳазалари баён этилган. Шу билан бирга боланинг таълим-тарбияси ҳақидаги турли қизиқарли ҳикоятлар, янги мактаб ва унинг ҳаётдаги ролини аниқлаб берувчи шеърларини ҳам келтиради. “Тўғри ўша замон шароитига мувофиқ, китобда диний нарсалар ҳам бор эди, лекин ҳар нима бўлса ҳам янги бир нарса эди” – деб, ёзади олим.

Айний ушбу дарслигида таълим-тарбия олдида қуйидагича мақсадни кўяди: “Ўқиш йўлида ғайрат қил. Одам бўл. Кейин кучинг борича ўз Ватанинга, ўз халқингга ва ўз миллатингга хизмат қиласан”⁴. Унинг фикрича, мактабни демократлаштириш, камбағал болаларни бепул ўқитиш ва ўз она тилларида маълумот беришни тарғиб этади. “Таҳсиб ус-сибён” китобининг “Тарбия кўрган бола”, “Яхши одобли бола” бобларида болаларни маданий хулқ руҳида тарбиялаш ҳақида ҳам айтиб ўтган⁵. “Болалар тоза-озода юришлари, овқатдан олдин ва кейин қўлларини ювишлари, қўл ва оёқ тирноқларини ўз вақтида тозалашлари керак”. Асарнинг “Мактаб” бобида ёзувчи: “Мактаб шундай бир жойки, бизнинг фойдамизга бино қилингандир. Илм ва ўқишни, ахлоқ-одобни, илми динни ўргатадиган жой, албатта мактабдир”⁶.

¹ Айний С. Мухтасар таржимаи ҳоли худам. / Куллиёт. 16 жилд. Жилди-1. – Сталинобод, 1958. – саҳ. 60.

² Айний С. Таҳсиб ус – сибён. – Самарқанд: 1917. – Б. 26.

³ Айний С. Таҳсиб ус – сибён. – Б. 64

⁴ Айний С. Таҳсиб ус-сибён. – Самарқанд, 1917. – Б. 64.

⁵ Айний С. Таҳсиб ус-сибён. – Б. 2-4.

⁶ Айний С. Таҳсиб ус-сибён. – Б. 8-9.

“Таҳсиб ус-сибён” китобининг “Ота-она”, “Муҳаммад Юсуфнинг хонаволаси”, “Муҳаммад Фариднинг отасига хати” ва бошқа бобларида Айний болаларнинг ота-онасига муносабати тўғрисида гапириб: “Отанани ҳурмат қилиш, улуғлаш зарурлиги, уларнинг топшириқларидан бош тортмаслик керак, ҳамма вақт, ҳамма ишда уларнинг розилигини олиш керак. Чунки улар бизнинг тарбиямиз учун кўп машаққатлар чекканлар”. Олимнинг фикрига кўра, “камбағаллар аҳволига қайғуриш, уларга раҳм қилиш” инсонпарвар кишининг вазифаси бўлиши керак.

XX аср бошларида Бухоро шароитида бошланғич мактабнинг тўрт синфдан иборат бўлишини маърифатпарвар адиб Айний биринчи бўлиб талаб қилиб чиқади. Олим таълим-тарбия жараёнида ўқувчининг етакчи ролини ва марказий фигура эканлигини тўғри англаб етади. У дарсни уюштириш ва ўтказишда ўқувчининг масъулияти катта эканлигини таъкидлайди¹. Айний шахснинг камолоти ва жамият тараққиётида маърифат ролини юқори ўринга қўяди. Халқнинг иқтисодий аҳволини аҳоли ўртасида маърифат тарқатиш йўли билан яхшилаш мумкин деб ҳисоблайди. Шунинг учун ҳам у “Фан халққа бойлик келтиради”², - деб ёзган эди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Boltayev, Bobir Baxtiyorovich. "BUXOROLIK MINIATURACHIRASSOM SADRIDDIN ROHCHAYEV IJODIGA BIR NAZAR." *Scientific progress* 1.6 (2021): 998-1004.

2. Rajabov, Oybek Iskandarovich. "BUXORODAGI AYRIM MUQADDAS QADAMJO-QAL'ALAR XUSUSIDA." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1162-1168.

3. Умаров, Б. Б. "НА КИСЛЯКОВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА ЖАНУБИЙ ТОЖИКИСТОН ЭТНИК ТАРИХИ." *Scientific progress* 1.6 (2021): 1005-1009.

4. Тўраева, Г. Б., Ўтаева, Ф. Х., & Жумаева, Н. А. (2021). ОА СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ. *Scientific progress*, 1(6), 1010-1018.

5. Bakhthiyorovich, Boltayev Bobir. "Excerpts from the life of the bukharian artist." *Middle European Scientific Bulletin* 12 (2021): 160-165.

6. Ochilov, A. T. "DATING OF THE ZAMANBABA CULTURE: ASSED ON ARCHAEOLOGICAL SOURCES." *Theoretical & Applied Science* 12 (2019): 589-591.

7. Mubinov, M. A. "Diplomacy of the eastern states and central asian khanates in the struggle for independence." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 26-31.

¹ Айний С. Таҳсиб ус-сибён. – Б.8-14.

² Айний С. Таҳсиб ус-сибён. – Б. 26.

8. Maksud, Beshimov. "Markets of Bukhara." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 18-21.
9. Sharopov, Dilshod Ravshan O'G'Li. "ABDURAZZOQ SAMARQANDIYNING "MATLAI SA'DAYN VA MAJMAI BAHRAYN" ASARINING O'RGANILISH TARIXI." *Scientific progress* 2.1 (2021): 358-361.
10. Очилов, Алишер Тўлис Ўғли. "БУХОРО ВОҲАСИ ШАКЛЛАНИШИДА ЗАРАФШОН ДАРЁСИНИНГ ЎРНИ ВА ВОҲА ТАРИХИЙ ГЕОГРАФИЯСИГА ДОИР АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР." *Scientific progress* 1.6 (2021): 933-938 Murodova, Dilrabo Shomurodovna, and Feruza Xolmamatovna O'tayeva. "TF Gelax tadqiqotlarida Buxoro shahri mudofaa tizimining organilishi." *The Fifth International Conference on History and Political Sciences*. 2015.
11. Turaevich, Halimov Talat. "From the history of economic relations between central asia and india (XV-XVII centuries)." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.5 (2021): 22-25.
12. OCHILOV, Alisher. "JEWELRYC TRADITION IS A SOURCE OF STUDY OF BUKHARA HISTORY." *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi* 1.1: 105-116.
13. Бобожонова, Феруза Хаятовна. "БУХОРО МАДРАСАЛАРИ МАЪНАВИЯТ ДУРДОНАСИ." *Scientific progress* 2.1 (2021): 362-366.
14. Муродова, Дилрабо Шомуродовна. "ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА БУХОРОДА ИЛМ ВА ФАН (БУХОРО ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ МИСОЛИДА)." *Scientific progress* 2.1 (2021): 660-664.
15. Ochilov Alisher. "The Role of Zamanbaba Culture in The Social and Economic History of Bukhara Oasis During Bronze Age." *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY* 2.4 (2021): 42-47.
16. JAMOLOVA, DILNOZA MUYIDDINOVNA. "THE END OF THE EMIRATE OF BUKHARA: THE END OF THE POLITICAL STRUGGLE BETWEEN THE JADIDS AND THE ULEMA." *International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences* 1.1 (2021).
17. Jamolova, D. M. "Traveling to Modernity: Perception of Modernity of the Central Asian Muslims in the early 20th century." *International Journal of Psychosocial Rehabilitation* 9.24 (2020): 4202-4207.
18. Темиров Ф., Исломов Д. САДРИДДИН АЙНИЙ–ЗАМОНДОШИ ФИТРАТ ҲАҚИДА //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1349-1354.
19. Темиров Ф., Халикова Н. БУХОРО АМИРЛИГИДА ТАШҚИ СИЁСАТ ВА ДИПЛОМАТИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИДАН //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1276-1282.
20. Темиров Ф., Умаров Б. БУХОРО АМИРЛИКДА ОИЛА, НИКОҲ ВА МЕРОС ҲУҚУҚИНИНГ АМАЛДА ҚЎЛЛАНИШИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1201-1207.

Рахманов Умиджон. Бухоронинг buyuk farzandi abdulxoliq g'ijduvoniyy va uning xo'jagon tariqatining paydo bo'lishi va tasavvufiy g'oyalari.....	177
Темирова Гулирухсор. Бухоро амирлигида ёзма ҳужжатларнинг шаклланиши. ҳукмдорлар ва давлат амалдорларининг кутубхона-архивлари ва уларнинг тадқиқ қилиниши.....	180
Утаева Ф.Х. Ўзбекистон илмий тарихий матбуотда Бухоро тарихи масалалари.....	186
Ғайбуллоева Моҳира. Тавсифи маъсалаҳои этники ва фарҳангии воҳаи бухоро дар таърихи Бухорои Наршаҳи	189
Олимов Қозимжон. “Shohnoma” ning sirli ahamiyati	194
Мирзаев Насриддин. Абу Абдуллоҳ Зоҳид Бухорийнинг “Маҳосин ал-ислом ва шароеъ ал-ислом” асари хусусида	196
Rajabova Dilnoza, Atoyev Muhammadjon. Sadri Ziyoning “Tazkori ash'or” asarida Buxoro amiri Sayyid Abdulahadxonga berilgan ta'rif.....	199
Ahmadov Ahmadjon. “Tuhfai ahli Buxoro” asarida Afg'oniston.....	201
Отабек Баҳриев. “Саҳиҳул Бухорий” асарининг тўлиқ номи	203
Sa'dullayeva Shahlo. “Lison ut-tayr” dostonida Naqshbandiya tariqati g'oyalari ning ifodalanishi.....	207
Абдукаримов Жамолиддин. Муҳаммад Ҳакимхоннинг “Мунтахаб ат-таворих” асарида Бухоро-афғон муносибатларига оид маълумотлар.....	210
Амонов М.У. Миён Фазл Аҳмад ва унинг “Рисолаи шариф” асари.....	214
Мирзаев Авазбек. «Бобурнома» асарида Бухоро тарихини ёритилиши ...	217

4-ШЎЪБА. “БУХОРИЙ”ЛАРНИНГ ИЛМИЙ, ТАРИХИЙ ВА АДАБИЙ МЕРОСИ, УЛАРНИНГ ЖАҲОН ИЛМ-ФАН ВА МАДАНИЯТИГА ҚЎШГАН ҲИССАСИ; БУХОРО ЖАДИДЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ФАОЛИЯТИ ВА ИЛМИЙ (МАЪРИФАТПАРВАРЛАР, ТАРАҚҚИЙПАРВАРЛАР) МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ..... 220

Аслонова А.А., Ахматов А. ЁШЛАРНИНГ КАМОЛ ТОПИШИДА МИЛЛИЙ МАКТАБЛАР МАСАЛАСИ.....	220
Санъатжон Ражабов. ПЎЛАТ СОЛИЕВ ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ МАСАЛАЛАРИНИНГ ЁРИТИЛИШИ	222
Фаррух Темиров. САДРИДДИН АЙНИЙ ВА УНИНГ “ТАҲСИБ УС – СИБЁН” АСАРИ ҲАҚИДА.....	225
Темиров Ф.У. САДРИДДИН АЙНИЙНИНГ ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТЎҒРИСДАГИ ҚАРАШЛАРИ МА ЖАДИД МАКТАБЛАРИДАГИ ФАОЛИЯТИ.....	231
Мирсоатова Сайёра, Масобирова Химоят. БУХОРО ВОҲАСИНИНГ ИБТИДОИЙ ТАРИХИНИ ЎРГАНИЛИШИДА ЯҲЁ ҒУЛОМОВНИНГ РОЛИ	236
Шоназаров Абдувоси. “САҲИҲУЛ БУХОРИЙ”НИНГ РОВИЙЛАРИДАН БИРИ.....	241

**BUXORO DAVLAT
UNIVERSITETI**